

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 1 / 10

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

31 серпня 2023 р., протокол № 11

Голова Вченої ради

Оксана ЧЕРНИШ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 232 «Соціальне забезпечення»
освітньо-професійна програма «Соціальне забезпечення»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра психології та соціального забезпечення

Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

28 серпня 2023 р. протокол № 7

В.о. завідувача кафедри

Марина ОКСІЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної програми

Дмитро МЕЛЬНИЧУК

Розробник: кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та
соціального забезпечення ОКСІЮТОВИЧ Марина

Житомир
2023-2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 2 / 10

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 23 «Соціальна робота»	нормативна
Модулів – 2	Спеціальність 232 «Соціальне забезпечення»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		4-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр
		8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи – 2,5	Освітній ступінь «бакалавр»	Лекції
		32 год.
		Практичні
		32 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
56 год.		
	Вид контролю: екзамен	

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 3 / 10

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає в оволодінні студентами теоретичними знаннями і практичними навичками соціальної роботи з людьми похилого віку, що передбачає соціальну допомогу і соціальне обслуговування з метою поліпшення якості їх життя, а також набуття ними відповідних професійних компетенцій та формування мотиваційного компоненту готовності до соціальної роботи з людьми похилого віку як складової соціальної політики держави.

Завдання навчальної дисципліни:

- сприяння формуванню у майбутнього фахівця соціально-орієнтованого професійного світогляду;
- формування у студентів системи знань з теорії і практики соціальної роботи з людьми похилого віку з урахуванням вікових і психологічних особливостей цієї категорії;
- критичне осмислення вітчизняного і закордонного досвіду у сфері організації надання соціальної допомоги та соціального обслуговування людей похилого віку, реалізації соціального захисту цієї категорії населення;
- формування знань щодо нормативно-правового забезпечення соціальної роботи з людьми похилого віку;
- ознайомлення з сучасними тенденціями і пріоритетними цілями соціальної політики України, які формуються і реалізуються в практичній діяльності соціальних служб на різних рівнях;
- набуття студентами навичок та вмінь аналізувати сучасні демографічні тенденції, проблеми літніх людей, а також розробляти пропозиції щодо поліпшення надання соціальної допомоги та соціального обслуговування цієї категорії населення;
- формування мотиваційного компоненту та когнітивної готовності до соціальної роботи з людьми похилого віку, утвердження цінностей соціальної роботи та етики соціального працівника.

Відповідно до змісту освітньо-професійної програми, опанування навчальної дисципліни «Соціальна робота з людьми похилого віку» забезпечуватиме формування інтегральної компетентності, а також загальних (ЗК) та спеціальних компетентностей (СК).

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі соціального забезпечення, що передбачає застосування теорій та методів соціальної політики і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

СК3. Здатність консультувати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 4 / 10

СК7. Здатність застосовувати методики індивідуальних обрахунків адресної соціальної допомоги, методики індивідуальних обрахунків призначення субсидій, соціальної допомоги мало захищеним категоріям населення, допомоги по безробіттю.

СК10. Здатність до планування та реалізації заходів з надання адресної соціальної допомоги.

СК15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 232 «Соціальне забезпечення»:

РН10. Визначати умови соціально-економічної підтримки різних категорій населення.

РН11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

РН13. Аналізувати та оцінювати рівень матеріально-економічного захисту різних категорій населення.

РН15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи з людьми похилого віку

Тема 1. Соціальна геронтологія

Основні категорії та поняття геронтології. Об'єкт, принципи і завдання соціальної геронтології. Історія геронтології. Роль і місце старості в онтогенезі людини. Сутність і види старіння. Соціогеронтологічні теорії.

Тема 2. Людина похилого віку як суб'єкт вікових змін

Зміни вищих психічних функцій в процесі старіння. Відчуття та сприйняття у людей похилого віку. Особливості пам'яті у людей похилого віку. Вікові зміни загального інтелекту. Психічні захворювання в пізньому та старечому віці.

Тема 3. Якість та умови життя літніх людей

Професійне старіння людей похилого віку. Працездатність пенсіонерів та мотивація продовження трудової діяльності. Володіння приватним майном та наявність доходів як основа забезпечення незалежності та безпеки людей похилого віку. Визначення сутності та змісту понять «умови» та «якість

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 5 / 10

життя». Віковий підхід до якості життя людей похилого віку. Концепція якості життя. Виміри та оцінка якості життя. Соціалізація і фактори соціальної адаптації особистості в пізньому віці. Ціннісні орієнтації у людей похилого віку. Кризи похилого віку.

Змістовий модуль 2. Організація соціальної роботи з людьми похилого віку

Лекція 4. Методи роботи з людьми похилого віку

Форми соціальної роботи з людьми похилого віку. Психодіагностика літніх людей. Принципи діагностики. Консультування як вид психосоціальної допомоги літнім людям. Принципи консультування. Тренінг у психосоціальної роботі з людьми похилого віку.

Тема 5. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку

Актуальність і значущість соціальної роботи. Загальні підходи та принципи соціальної роботи. Методи і технології соціальної роботи. Організація надання допомоги. Діяльність соціальних служб. Консультування як вид психосоціальної допомоги літнім людям. Принципи консультування. Перелік проблем, коли може проводитися консультування. Загальні цілі консультування літніх людей. Типи гіперонекі. Тренінг у психосоціальної роботі з людьми похилого віку.

Тема 6. Організація медико-соціальної роботи з особами похилого віку

Медико-соціальна робота та етичні проблеми догляду за особами похилого віку. Форми медико-соціальної допомоги літнім людям. Досвід медико-соціальної роботи з літніми людьми в зарубіжних країнах .

Тема 7. Соціальний захист літніх людей

Принципи і механізми соціального захисту населення літнього віку. Соціальне обслуговування літніх людей. Пенсійне забезпечення у старості. Джерела кризи пенсійної системи в Україні. Концепція реформи системи пенсійного забезпечення в Україні.

Тема 8. Етичні проблеми соціальної роботи з населенням літнього віку

Деонтологія в соціальній роботі з літніми людьми. Проблема психологічної і вікової сумісності соціальних працівників і клієнтів геронтологічного віку. Психологічна підготовка фахівців – соціальних геронтологів для подолання геронтофобії. Етичні підходи до вирішення можливих конфліктів між соціальними працівниками та клієнтами літнього віку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 6 / 10

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	Денна форма			
	Всього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи з людьми похилого віку				
Тема 1. Соціальна геронтологія	10	2	2	6
Тема 2. Людина похилого віку як суб'єкт вікових змін	12	4	2	6
Тема 3. Якість та умови життя літніх людей	14	4	4	6
МКР №1	2	X	2	X
Разом змістовий модуль 1	38	10	10	18
Змістовий модуль 2. Організація соціальної роботи з людьми похилого віку				
Лекція 4. Методи роботи з людьми похилого віку	16	4	4	8
Тема 5. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку	18	6	4	8
Тема 6. Організація медико-соціальної роботи з особами похилого віку	16	4	4	8
Тема 7. Соціальний захист літніх людей	20	6	6	8
Тема 8. Етичні проблеми соціальної роботи з населенням літнього віку	10	2	2	6
МКР №2	2	X	2	X
Разом змістовий модуль 2	82	22	22	38
РАЗОМ	120	32	32	56

5. Темі практичних занять

Назва теми	Кількість годин
	денна форма
Тема 1. Соціальна геронтологія	2
Тема 2. Людина похилого віку як суб'єкт вікових змін	2
Тема 3. Якість та умови життя літніх людей	4
Модульна контрольна робота №1	2
Лекція 4. Методи роботи з людьми похилого віку	4
Тема 5. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку	4
Тема 6. Організація медико-соціальної роботи з особами похилого віку	4
Тема 7. Соціальний захист літніх людей	6
Тема 8. Етичні проблеми соціальної роботи з населенням літнього віку	2
Модульна контрольна робота №2	2
РАЗОМ	32

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 7 / 10

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно розв'язує домашні завдання, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією. Частка самостійної роботи при вивченні навчальної дисципліни становить: для денної форми навчання – 47% (56 год).

Протягом вивчення дисципліни студенти самостійного готують доповіді та презентації за темами з рекомендованого переліку питань для самостійного вивчення або за самостійно обраною темою, узгодженою з викладачем.

7. Індивідуальні завдання

1. Формування словника термінів з питань створення та функціонування спеціалізованих служб надання соціальної допомоги та соціальних послуг.

2. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання спрямоване на закріплення теоретичних знань та набуття практичних навичок з дисципліни «Соціальна робота з людьми похилого віку». Завдання виконується протягом опрацювання тем змістовного модуля 1 та 2.

Види індивідуального науково-дослідного завдання:

- конспект із теми заняття з використанням додаткових літературних джерел;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу;
- повідомлення з теми, рекомендованої викладачем або на вибір студента;
- написання есе на актуальні питання щодо соціальної роботи з людьми похилого віку;
- написання реферату з презентацією основних результатів дослідження.

8. Методи навчання

Для досягнення мети викладання дисципліни «Соціальна робота з людьми похилого віку» необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота студентів у формах: лекції, практичні заняття, семінарські заняття, консультації, самостійна робота.

Заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій та лекцій-диспутів; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: бесіда, дискусія, проектна діяльність та робота в малих групах. На практичному занятті студенти презентують конкретну проблему, вчать дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння.

Представлення результатів самостійної роботи студенти здійснюють за допомогою мультимедійних засобів, виконуючи презентації та інші види

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 8 / 10

завдань, що дозволяють не лише закріпити знання, а й сформувати практичні навички пошуку й обробки інформації, визначення проблемного питання та шляхів його вирішення.

9. Методи контролю

Контроль складається з поточного контролю виконання студентами самостійної роботи та модульного контролю, контролю виконання індивідуальних завдань та семестрового контролю.

Модульний контроль здійснюється шляхом перевірки графіку відвідування студентами лекційних та практичних занять та опрацювання відповідного матеріалу (у випадку пропуску занять), перевірки домашніх завдань, усного та письмового опитування і завершується написанням модульної контрольної роботи.

Семестровий контроль здійснюється шляхом складання екзамену.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота										Інд. завд.	Сума
Змістовний модуль 1				Змістовний модуль 2							
T1	T2	T3	МКР 1	T4	T5	T6	T7	T8	МКР 2	12	100
6	6	6	20	6	6	6	6	6	20		

1. Оцінювання якості засвоєння дисципліни за всіма видами навчальних занять проводиться без участі студента на підставі усіх попередніх модульних контролів, що передбачені навчальним планом шляхом визначення середньозваженого балу (округленого до сотих) результатів модульних контролів.

2. Загальна кількість балів та результати семестрового контролю доводяться до відома студента. При проведенні підсумків семестрового контролю необхідно враховувати наступне:

– у разі, якщо студент погоджується з результатом контролю, відповідна кількість балів та оцінка (за національною шкалою та шкалою ECTS) виставляються у відомість;

– у разі, якщо студент отримав від 0 до 59 балів, то у відомість за національною шкалою виставляється оцінка “незадовільно” (“F” та “FX” відповідно до шкали ECTS);

– у разі, якщо студент, який отримав позитивну оцінку за результатами модульного контролю, має бажання підвищити результати семестрового

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 9 / 10

контролю, то він складає екзамен зі всього курсу під час сесії (за розкладом), результати якого виставляються у відомість.

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Бали
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Рекомендована література

Базова література:

1. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
2. Соціальна політика: навч. Посібник; за заг. ред. Пічи В.М., Турчин Я.Б. – Львів: Новий світ, 2018. 318 с.
3. Іванова І. Б. Соціальна робота з людьми похилого віку: навч. посіб. К.: Університет «Україна», 2023. 220 с.
4. Іванова І.Б. Методи соціальної роботи (на основі Державних стандартів соціальних послуг): навч.посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ: Університет «Україна», 2018. 302 с.
5. Кухта М. Соціальний потенціал людей старшого віку в Україні: монографія. Київ: КНУКіМ, 2018. 304 с.

Допоміжна література:

1. Ільчук Л. І. Розвиток системи інтегрованих соціальних послуг в умовах децентралізації (на прикладі об'єднаних територіальних громад) // Соціально-трудова відносина: теорія та практика. 2018. № 1. С. 114–121.
2. Державний стандарт соціальної послуги підтриманого проживання осіб похилого віку і людей з інвалідністю від 7.06.2017 р. № 956. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0806-17#Text>
3. Семигіна Т. Нові глобальні етичні принципи соціальної роботи // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2019. № 1. С. 70-85. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_1_2019--70-85.pdf

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф.-31.07- 05.01/232.00.1/Б/ОК35- 2023
	Екземпляр № 1	Арк 10 / 10

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Урядовий портал Електронний ресурс. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
4. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
5. База нормативних актів України. URL: <http://zakon.nau.ua>
6. Офіційний бюлетень поточного законодавства України. URL: <http://ovu.com.ua/articles>
7. Українське законодавство та правові інформаційні. URL: <http://www.liga.net>
8. Національна бібліотека ім. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>